

PHẦN BẢY: SINH THÁI HỌC
CHƯƠNG I: CÁ THỂ VÀ QUẦN THỂ SINH VẬT

BÀI 35: MÔI TRƯỜNG SỐNG VÀ CÁC NHÂN TỐ SINH THÁI

I. MÔI TRƯỜNG SỐNG VÀ CÁC NHÂN TỐ SINH THÁI

1. Môi trường sống:

- Khái niệm: Môi trường sống bao gồm tất cả các *nhân tố bao quanh sinh vật*, có tác động *trực tiếp* hoặc *gián tiếp* tới sự tồn tại, sinh trưởng, phát triển và các hoạt động khác của sinh vật.

- Phân loại:

- + Môi trường trên cạn (*mặt đất và khí quyển*).
- + Môi trường nước (*nước mặn, nước ngọt, nước lợ*).
- + Môi trường đất (*các tầng đất có sinh vật sinh sống*).
- + Môi trường sinh vật (*cơ thể thực vật, động vật...*).

2. Nhân tố sinh thái:

- Khái niệm: nhân tố sinh thái là tất cả những *nhân tố môi trường* có ảnh hưởng trực tiếp hoặc gián tiếp đến đời sống của sinh vật.

- Phân loại:

- + Nhân tố sinh thái vô sinh: là các nhân tố *vật lí và hoá học* của môi trường xung quanh sinh vật. vd: *nhiệt độ, ánh sáng, nước...*
- + Nhân tố sinh thái hữu sinh: bao gồm các mối quan hệ *cùng loài* hoặc *khác loài* và *nhân tố con người*.

3. Mối quan hệ giữa môi trường và sinh vật:

- Quan hệ giữa môi trường và sinh vật là mối quan hệ *qua lại*: môi trường tác động lên sinh vật, đồng thời sinh vật cũng tác động lên môi trường làm thay đổi môi trường.

II. GIỚI HẠN SINH THÁI VÀ Ồ SINH THÁI

1. Giới hạn sinh thái:

- Khái niệm: giới hạn sinh thái là *khoảng giá trị xác định* của một nhân tố sinh thái mà trong khoảng đó sinh vật có thể *tồn tại và phát triển theo thời gian*.

- Giới hạn sinh thái bao gồm:

- + Khoảng thuận lợi: là khoảng của các nhân tố sinh thái *phù hợp*, đảm bảo cho sinh vật thực hiện các chức năng *tốt nhất*.
- + Khoảng chống chịu: là khoảng của các nhân tố sinh thái gây *ức chế* hoạt động sinh lí của sinh vật.

- Vd: giới hạn sinh thái về nhiệt độ của cá rô phi ở Việt Nam là $5,6 - 42^{\circ}\text{C}$, trong đó nhiệt độ thuận lợi nhất cho cá rô phi (khoảng thuận lợi) khoảng từ $20 - 35^{\circ}\text{C}$.

2. Ổ sinh thái:

- Khái niệm: Ổ sinh thái là *một khoảng không gian sinh thái* mà ở đó tất cả các nhân tố sinh thái của môi trường *nằm trong giới hạn sinh thái* cho phép loài đó tồn tại và phát triển.

- Ổ sinh thái khác với nơi ở.

- Vd: hai loài chim sống trên cùng 1 loại cây, một loài ăn hạt, một loài ăn côn trùng sống trên cây. Hai loài này có ổ sinh thái khác nhau